

УДК 378:37.014.3

СУЧАСНІ ФУНКЦІЇ ОСВІТИ ДЛЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Коренева І.М., к. пед. н., доцент,
докторант кафедри теорії і методики викладання природничих дисциплін
Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка

У статті здійснено спробу виділити та схарактеризувати три кластери функцій освіти для сталого розвитку: соціально-економічний, соціально-політичний і соціокультурний. Головні функції освіти для сталого розвитку розподілені за ступенем значущості для людського існування у вигляді ієрархії, що побудована за принципом субординації й згрупована за чотирма рівнями: особистісним, соціальним, теоретико-методологічним і загальнолюдським (глобальним).

Ключові слова: сталий розвиток, освіта для сталого розвитку, функції освіти, підготовка вчителів біології.

В статтю предпринята попытка выделить и охарактеризовать три кластера функций образования для устойчивого развития: социально-экономический, социально-политический и социокультурный. Главные функции образования для устойчивого развития распределены по степени значимости для человеческого существования в виде иерархии, построенной по принципу субординации, и сгруппированы по четырем уровням: личностному, социальному, теоретико-методологическому и общечеловеческому (глобальному).

Ключевые слова: устойчивое развитие, образование для устойчивого развития, функции образования, подготовка учителей биологии.

Koreneva I.M. MODERN FUNCTIONS OF EDUCATION FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT

The article attempts to distinguish and characterize three clusters of functions of educational for sustainable development: socio-economic, socio-political and socio-cultural. The main functions of education for sustainable development are divided by the degree of significance for human existence in the form of a hierarchy, built on the principle of subordination and grouped in four levels: personal, social, theoretical and methodological, and universal (global).

Key words: sustainable development, education for sustainable development, education functions, biology teacher training.

Постановка проблеми. Незаперечним є той факт, що освіті належить провідна роль у досягненні суспільного прогресу, вона є необхідною умовою розвитку суспільства. На сучасному етапі розвитку суспільства, що характеризується посиленням ролі знань та інформації, освіта в системі національних інтересів вимагає модернізації й прагне до широкого міжнародного цивілізаційного контексту. У цих умовах трансформується її суспільна роль, адже від того, які цілі ставляться перед освітою загалом, залежать майбутні досягнення та напрям суспільного розвитку.

Трансформація освіти є наслідком тих змін, що відбуваються в суспільстві. Поглиблення кризового стану в таких сферах, як довкілля, політика, економіка й ін., пред'являє небачені раніше вимоги до здатності людини адаптуватися в нових реаліях, розв'язувати проблеми сьогодення та запобігати їм у майбутньому. Таким чином, освіта сьогодні має враховувати глобалізаційні процеси й забезпечувати сталий розвиток суспільства, орієнтуючись не на його сучасний стан, а на той стан, який

хотіли б мати у майбутньому. Основним її завданням є перехід від навчання, що забезпечує репродуктивне сприйняття, формування лінійного мислення, до навчання, яке формує пошукові орієнтації, творчий підхід, імовірнісне мислення [1]. Освітня парадигма «освіта на все життя» сьогодні змінюється на нову парадигму – «освіта протягом усього життя (lifelong learning)». І на сучасному етапі розвитку суспільства освіта для сталого розвитку стала властивістю самої освіти, що надає всій системі освіти цільової спрямованості, дозволяє випереджувати своє підґрунтя. У сучасних кризових умовах освіта має переглянути свої функції та збагатитися новими через своє реформування, що стане результатом пошуку відповідей на виклики сьогодення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ґрунтовний аналіз освіти на основі функціоналізму як теоретико-методологічної концепції здійснено в працях вітчизняних філософів, соціологів, педагогів, таких, як І. Гавриленко, С. Гончаренко, С. Клепко, В. Кремень, В. Луговий, Т. Лукіна, В. Нікітін та ін. Авторами розроблені численні

класифікації функцій освіти, серед яких виділяють групи зовнішніх і внутрішніх, явних і прихованих функцій [2; 3; 4; 5; 6; 7]. Проведений аналіз досліджень дозволяє виокремити ті функції, щодо яких автори є одноставними. Серед них культурна (передача знань із покоління в покоління), соціальна (сприяння соціалізації особистості), професійна (підготовка кадрів), ідеологічна (виховання особистості), соціально-селективна (створення соціальної нерівності) [8, с. 3].

Значно меншою є кількість наукових пошуків щодо функцій освіти для сталого розвитку. Ю. Скиба виокремлює такі її методологічні функції: соціальну (що забезпечує процес соціалізації особистості), культурологічну (сприяє розвитку творчих здібностей особистості, формуванню системи цінностей), інтеграційну (забезпечує поєднання та використання різних сфер у дослідженні явища) і системну функцію (забезпечує виокремлення ОСР як окремого феномена) [9, с. 131–135]. О. Висоцька відзначає випереджаючу роль освіти для сталого розвитку [10]. Одним із головних завдань освіти для сталого розвитку В. Боголюбов вважає формування ціннісно орієнтованої особистості [11, с. 79]. За переконанням Л. Немець, освіта в галузі навколишнього середовища та сталого розвитку має забезпечувати формування наукової картини світу, цілісного розуміння розвитку навколишнього природного середовища й місця в ньому людини як біологічного виду і як соціуму, формування на основі цього навичок природовідповідних видів діяльності [12, с. 271].

Для повного розуміння функцій освіти для сталого розвитку слід звернути увагу на роль екологічної освіти й освіти у сфері розвитку в суспільстві, адже вони є основою та важливими напрямками освіти для сталого розвитку [13].

Екологічна освіта спрямована на формування екологічної культури громадян (формування відповідальності в ставленні до природи, у прийнятті рішень, що стосуються взаємодії з довкіллям; формування екологічно грамотної поведінки, розвиток умінь прогнозувати наслідки діяльності в довкіллі, розуміння пов'язаності та взаємозалежності розвитку суспільства та природи тощо); підготовку фахівців-екологів (зокрема вчителів, викладачів і управлінців); узгодження наукової термінології у сфері екологічної освіти й екології [14]. До головних завдань освіти у сфері розвитку належать формування індивідуальної та колективної громадянської активності, відповідальності, цілісного світобачення,

розуміння сучасних тенденцій суспільного розвитку тощо [13]. Таким чином, її функціями є культурологічна, людинотворча, функція сприяння соціалізації особистості.

Постановка завдання. Метою статті є окреслення головних соціальних функцій освіти для сталого розвитку в сучасних умовах глобалізації та їхній аналіз.

Виклад основного матеріалу дослідження. Функції освіти для сталого розвитку є відображенням традиційних освітніх функцій, що доповнюються новим контекстом, залежним від сучасних потреб суспільства й орієнтованим на забезпечення його сталості. Під терміном «функція» ми маємо на увазі роль освіти для сталого розвитку в суспільстві, у задоволенні інтересів громадян. Із позицій функціонального підходу в дослідженні розглянемо освіту для сталого розвитку з погляду зовнішнього до неї середовища в сукупності її взаємозв'язків у ньому. Функції освіти в цілому й освіти для сталого розвитку динамічні, вони залежать від суспільних потреб і змінюються з часом залежно від суспільного розвитку.

Під соціальними функціями освіти для сталого розвитку розуміємо її роль відповідно до потреб суспільства. Наведений вище аналіз ролі та функцій сучасної освіти та її окремих напрямків дозволяє виділити такі кластери функцій освіти для сталого розвитку: соціально-економічний, соціально-політичний і соціокультурний. *Соціально-економічні функції* освіти для сталого розвитку спрямовані на формування та розвиток наукового, технічного й кадрового потенціалу суспільства. *Соціально-політичні функції* освіти для сталого розвитку пов'язані зі здійсненням соціального контролю, соціальної мобільності, забезпеченням сталого розвитку та високого рівня безпеки відповідно до загальноцивілізаційних процесів. *Соціокультурні функції* освіти для сталого розвитку дозволяють формувати особистість на цінностях та ідеалах сталого розвитку, зберігати та передавати поколінням духовну спадщину.

До **соціокультурних функцій** освіти для сталого розвитку можна віднести пізнавальну, виховну, технологічну, людинотворчу, функцію соціалізації особистості та гуманістичну.

1. *Пізнавальна функція* є базовою, вона передбачає оволодіння системою знань про природу, суспільство, про принципи сталого розвитку та способи діяльності на їхній основі, обізнаність у таких питаннях, як зміна клімату, біорізноманіття, зменшення небезпеки техногенних катастроф, стає споживання та виробництво тощо.

2. *Виховна функція* освіти для сталого розвитку полягає у формуванні в молоді

якостей особистості, світогляду, стійких ціннісних орієнтацій, притаманних сталому суспільству, що мають бути результатом активного засвоєння суспільних норм і розвитку власних поглядів і переконань. Виховання в душі поваги до інших людей, до всього живого, розуміння значення різних культур у суспільстві, цінності різноманіття поглядів і думок, розвиток критичного та системного мислення – усе це є істотними рисами виховання на засадах сталого розвитку. За цієї умови освіта для сталого розвитку буде сприяти соціальним змінам у напрямку до сталості на основі переоцінки традиційних знань і цінностей і врахування суспільного історичного досвіду.

3. *Технологічна функція* освіти для сталого розвитку покликана забезпечити особистість необхідними вміннями та навичками, що стануть базою сталої життєдіяльності. Передусім це розвиток трансверсальних умінь і навиків, а також навиків сталого споживання та господарювання, навичок природоохоронної діяльності, безпечної поведінки в суспільстві та природі тощо.

4. *Людинотворча функція* освіти для сталого розвитку спрямована на формування цілісної особистості в прийнятному для суспільства діапазоні цінностей і принципів сталого розвитку. Вона є результатом реалізації пізнавальної, виховної й технологічної функцій освіти для сталого розвитку. На думку В. Білогур, особистість є культурною формою індивіда, що інтегрує біологічні вроджені передумови та стереотипи, норми й правила поведінки певної соціальної групи [15]. Її становлення досягається цілісним впливом усього освітнього середовища за допомогою реалізації пізнавальної, виховної та технологічної функцій освіти для сталого розвитку. Людинотворча функція освіти для сталого розвитку полягає не у формуванні окремих рис і якостей особистості, а в становленні її як цілісної структури, орієнтованої на максимальне розкриття потенціалу особистості й суспільства в цілому. Головним об'єктом впливу освіти для сталого розвитку в контексті цієї функції є розвиток відповідальності та вплив на спонукальну сферу особистості: мотиви та ціннісні орієнтири, що регулюють дії в проблемно-конфліктних ситуаціях вибору. Людинотворча функція освіти для сталого розвитку вимагає перегляду змісту самої освіти: він повинен включати не тільки новітню наукову інформацію, але й особистісно орієнтовані гуманітарні знання й навички, досвід творчої діяльності, формування системи ціннісних орієнтацій, що визначатимуть поведінку в різних життєвих ситуаціях. Реалізація цієї функції освіти ставить

завдання розроблення та впровадження нових технологій навчання й виховання, що можуть подолати безособистісність освіти, сприятимуть її наближенню до реального життя. Особливість реалізації цієї функції освіти для сталого розвитку полягає в тому, що нові освітні технології мають бути орієнтовані на розвиток творчої індивідуальності учнів, їхньої інтелектуально-моральної свободи, на спільне зростання учнів і педагога, а формування відповідних знань, умінь і навичок має стати засобом досягнення цієї мети. Отже, реалізація людинотворчої функції освіти для сталого розвитку зумовлює демократично організований, необмежений у часі й просторі інтенсивний освітній процес, у центрі якого знаходиться особистість. Якість і міра реалізації цієї функції освіти для сталого розвитку виступають засобами гуманізації суспільства й умовами реалізації наступної функції освіти для сталого розвитку.

5. *Функція соціалізації особистості*. Освіта для сталого розвитку сприяє засвоєнню загальноновизнаних норм, ідеалів і цінностей, що базуються на принципах сталого розвитку, а тому сприяє входженню індивіда в соціальне середовище, залучення до суспільного життя через навчання й виховання. Особливістю процесу соціалізації в системі освіти є його планомірність, систематичність і цілеспрямованість. Будь-яке суспільство висуває вимоги до розвитку особистості. Ці вимоги відображаються передусім у нормативних освітніх документах держави. Зокрема, у Законі України «Про освіту» метою розвитку особистості зазначається «збагачення інтелектуального, економічного, творчого, культурного потенціалу Українського народу, підвищення освітнього рівня громадян задля забезпечення сталого розвитку України та її європейського вибору» [16]. Таким чином, забезпечення сталого розвитку є загальною метою формування й розвитку особистості. Усі агенти соціалізації (сім'я, заклади освіти, трудові колективи й ін.) мають просувати освіту для сталого розвитку та сприяти підготовці особистості до виконання своєї соціальної ролі – розбудови сталого суспільства. У сучасних мінливих соціальних умовах дотримання моральних норм потребує чітких орієнтирів для визначення своєї поведінки. Саме тому навчально-виховне середовище закладу освіти має стати джерелом соціального розвитку учнів і студентів, джерелом поширення ідеології сталого розвитку.

6. *Гуманістична функція* освіти для сталого розвитку забезпечує орієнтацію на людину й людство як найвищу цінність.

Проявляється у визнанні мети суспільного розвитку країн, регіонів як досягнення високої якості життя, визнання забезпечення потреб сучасних і майбутніх поколінь пріоритетом політики (світової, державної, регіональної). Наприклад, головними завданнями Європейського Союзу є також поширення зайнятості та соціального захисту, рівність жінок і чоловіків, підвищення рівня та якості життя тощо [17]. Крім того, саме гуманістична функція освіти для сталого розвитку визначає особистісне спрямування системи освіти в державі, орієнтує навчальний процес на учня як суб'єкта навчання (особистісна спрямованість виховання й освіти, демократизація педагогічних взаємин, індивідуальний підхід, активізація внутрішніх механізмів розвитку особистості тощо).

До **соціально-економічних функцій** освіти для сталого розвитку відносимо науково-дослідну, професійну та науково-практичну.

1. *Науково-дослідна функція* освіти для сталого розвитку полягає в отриманні нових знань і їх застосуванні на основі проведення (як правило, у закладах вищої освіти) фундаментальних і прикладних досліджень у галузі сталого розвитку й освіти для сталого розвитку. Особливого значення для ОСР набуває громадянська наука – проведення досліджень науковцями-аматорами, непрофесіоналами на основі залучення великої кількості осіб (краудсорсинг) і використання добровільного громадського фінансування (краудфандинг), дослідження природних явищ, збір інформації, розвиток технологій і поширення результатів цих досліджень на самодіяльній основі. Особливістю освіти стає зближення з наукою та взаємопов'язаний розвиток цих двох сфер діяльності. Саме поєднання освіти, науки та виробництва є базисом «зеленої» економіки, що заснована на знаннях.

2. *Професійна підготовка* є наступною функцією освіти для сталого розвитку. Сучасна якісна освіта має забезпечити необхідними професійними знаннями, вміннями та навиками фахівців, що забезпечуватимуть розвиток суспільства. Тому освітні програми всіх без винятку фахівців із вищою освітою потребують екологізації, доповнення новим контентом – ідеєю сталого розвитку, застосування випереджувальної підготовки фахівців. Крім того, у мінливих сучасних соціально-економічних умовах фахівцям необхідно постійно оновлювати свої знання, удосконалювати професійні навички, здобувати додаткові знання й вміння. Тому особливістю функції професійної підготовки стає орієнтування не тільки на про-

фесійний, а й на особистісний складник: розвиток активності, відповідальності, громадянської позиції, умінь самостійно здобувати знання, співпраці з іншими людьми й ін., що забезпечує високий адаптаційний потенціал фахівців і їхню конкурентоспроможність на ринку праці. Оскільки вимоги до випускників закладів вищої освіти регламентуються державою, а в стандартах вищої освіти визначається перелік загальних і професійних компетентностей, то відповідно на державному рівні мають бути внесені зміни стосовно формування в майбутніх фахівців компетентностей зі сталого розвитку, а в майбутніх педагогів, крім цього, – компетентностей з освіти для сталого розвитку. За умови відсутності таких загальнозначених компетентностей заклад освіти може під час розроблення освітніх програм додати компетентності, визначені самим ЗВО, що будуть становити специфіку освітньої програми конкретного університету. Таким чином, функція професійної підготовки ОСР реалізується на інституційному рівні закладами вищої освіти й зумовлює зміни не тільки в освітньому процесі, але і в розвитку перспективних напрямів педагогічної освіти.

3. *Науково-практична функція* освіти для сталого розвитку полягає в тому, що вона є основою для подальшого розвитку всіх галузей економіки: вимоги до захисту довкілля й дотримання соціальної справедливості повинні враховуватися під час розроблення всіх без винятку технологій, виробництв, галузей діяльності. Освіта для сталого розвитку має стати призмою, крізь яку ідеї сталого розвитку стануть невід'ємними в економічній діяльності, сприятимуть екологізації виробництв, розвитку «зелених» технологій.

До **соціально-політичних функцій** освіти для сталого розвитку відносимо функцію забезпечення соціального контролю, гомогенізації суспільства, соціальної селекції й активізації соціальних переміщень, ідеологічну функцію.

1. *Забезпечення соціального контролю.* Ця функція має забезпечити узгодженість усіх дій суспільства щодо просування ідей сталого розвитку та відповідну саморегуляцію суспільства шляхом упорядкування взаємодії індивідів і соціальних спільнот засобами нормативного регулювання (зокрема й засобами права). Отже, поширення освіти для сталого розвитку в суспільстві має сформувати єдину систему цінностей, норм, звичок, санкцій та ін., що мають спрямовувати поведінку суспільства в цілому й окремих індивідуумів на розбудову сталого суспільства та забезпечення сталості. Осві-

та для сталого розвитку має сформува-ти той світоглядний стрижень суспільства, що забезпечить поширення сталих способів діяльності, призведе до зменшення проявів несталої поведінки.

2. *Функція гомогенізації суспільства* полягає у згуртуванні суспільства на шляху до сталого розвитку, зменшенні різномірності його поглядів на суспільний розвиток шляхом формування єдиних соціальних характеристик у прийнятному для суспільства діапазоні цінностей і принципів сталого розвитку; соціалізації індивідів через його активну взаємодію з оточенням і засвоєння соціальних норм і цінностей, необхідних для успішної життєдіяльності та досягнення сталості.

3. *Функція соціальної селекції й активізації соціальних переміщень* сприяє створенню егалітарного й інклюзивного суспільства, у якому забезпечується створення рівних можливостей доступу до управління та матеріальних благ усіх громадян, пом'якшуються відмінності в розвитку різних соціальних груп, зменшується відстань між ними та забезпечується соціальна справедливість. Якісна освіта в усьому світі стає необхідною умовою для забезпечення більшого доходу, престижу, а отже, і засобом для соціальних переміщень громадян. Людина з якісною освітою, що базується на цінностях та ідеалах сталого розвитку, може виконувати більш складні види праці, а тому має більше можливостей піднятися соціальними щаблями, посісти вищі посади, брати активну участь в управлінні суспільним розвитком на різних рівнях (місцевому, регіональному, загальнодержавному, міжнародному). Проте ця функція освіти для сталого розвитку, як і освіти в цілому, є лише теоретичною й

практично неідеальною. На жаль, сучасна освіта в Україні перестала виконувати функцію раціонального розподілу людей відповідно до їх здібностей. Здібні й найактивніші люди сьогодні не завжди посідають вищі посади. Оцінювання людей у суспільстві здійснюється не на основі їхніх досягнень і здібностей, а на основі їхнього фінансового забезпечення, класової належності, часто на основі расових і статевих особливостей. Якісна освіта часто є доступною лише заможним верствам населення, а її отримання пересічним громадянином не гарантує йому отримання вищої посади та більшого доходу. Саме освіта для сталого розвитку покликана відновити таку функцію освіти, як соціальна селекція й активізація соціальних переміщень. Особистість, вихована на ідеалах сталого розвитку, у дусі демократії, полікультурності, відповідальності за свої дії, справедливості, буде сприяти розбудові інклюзивного егалітарного суспільства, що не акцентується на статевих, расових, вікових, класових, географічних та інших відмінностях осіб і соціальних груп.

4. *Ідеологічна функція* освіти для сталого розвитку полягає у формуванні в суспільстві єдиної системи поглядів, переконань, цінностей, установок, що базуються на ідеї сталого розвитку та стануть основою соціальних та економічних реформ. Освіта для сталого розвитку має встановити відповідні правила політичної діяльності, установити таку собі систему координат – орієнтирів, ідеалів, які створюють умови для забезпечення сталого розвитку, адже суспільство завжди має потребу у визначенні програм розвитку. Саме ідеологічна функція освіти для сталого розвитку повинна сформува-ти ідеали соціального розвитку, хоча багатьом громадянам сама концепція сталого розвитку може здаватися утопічною.

Виділені функції освіти для сталого розвитку можна розподілити за ступенем значущості для людського існування у вигляді ієрархії, що побудована за принципом субординації: кожна функція щодо означеної вище буде відігравати роль засобу чи умови. Таким чином, функції освіти для сталого розвитку складають цілісну єдність і згруповані за чотирма рівнями: особистісним, соціальним, теоретико-методологічним і загальнолюдським

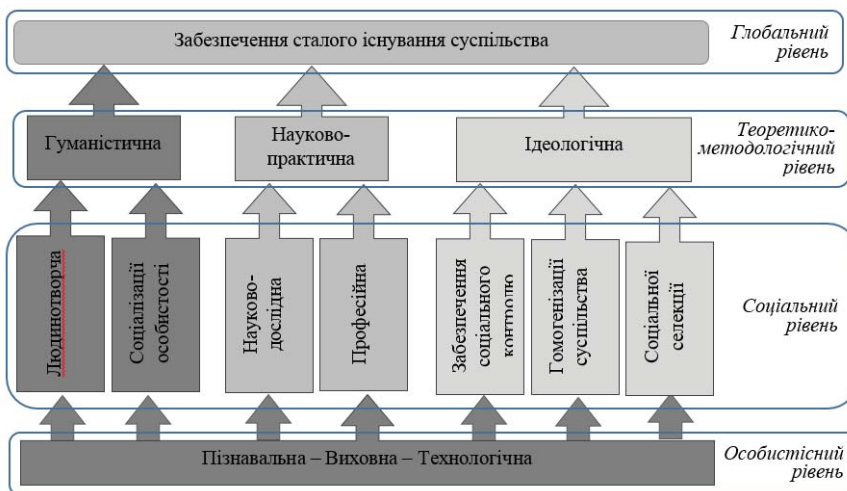

Рис. 1. Ієрархія функцій освіти для сталого розвитку

(глобальним). Найвищою функцією освіти для сталого розвитку є **забезпечення сталого існування людства**. Усі інші функції є засобом її досягнення (рис. 1).

Особистісний рівень функцій освіти для сталого розвитку є базовим і першочерговим. Він діє у сфері формальної, неформальної та інформальної освіти, забезпечує оволодіння знаннями, уміннями та навичками, формування світогляду та ціннісних орієнтирів особистості. Особливу активність він проявляє на початкових етапах становлення особистості (навчання в закладах дошкільної та загальної середньої освіти, неформальної освіти тощо). Реалізацією функцій особистісного рівня займаються педагоги. Саме тому підготовка майбутніх учителів, зокрема вчителів біології, має здійснюватися з урахуванням цих функцій освіти для сталого розвитку. Саме до реалізації цих функцій освіти для сталого розвитку мають бути готові майбутні вчителі.

Соціальний рівень функцій освіти для сталого розвитку формує соціальні особливості суспільства, впливаючи на духовний, економічний, професійний, політичний статуси індивідів. Вони діють на рівні окремих соціальних груп. Реалізацію функцій цього рівня здійснюють соціальні інститути – заклади освіти (насамперед університети), заклади управління освітою, громадські організації.

Теоретико-методологічний рівень функцій освіти для сталого розвитку означає концептуальну основу практичної діяльності суспільства, що здатна розв'язати суперечності між суспільством і природою. Реалізувати ці функції освіти для сталого розвитку покликані органи політичного управління суспільством (уряд, міністерства, органи місцевого самоврядування тощо).

Глобальний (загальнолюдський) рівень функціонування освіти для сталого розвитку включає єдину функцію ОСР – забезпечення сталого розвитку, що має загальнопланетарний характер, визначає мету освіти й інтегрує в собі функції нижчих рівнів.

Висновки з проведеного дослідження. Отже, освіті в сучасному суспільстві надається першочергове значення, адже вона забезпечує формування особистісних якостей, набуття знань, умінь, необхідних для сталого розвитку суспільства. Якісна освіта для сталого розвитку дає можливість регулювати свою поведінку відповідно до принципів сталого розвитку та загальнолюдських цінностей.

Окреслені функції освіти для сталого розвитку в Україні виявляються неоднаково. Це залежить не тільки від потреб суспіль-

ства, а й від визначених державою орієнтирів освіти (її мети, принципів і завдань), від практичної їх реалізації в стандартах освіти та навчальних програмах. Сучасний етап модернізації освіти характеризується амбівалентністю: неузгодженістю, суперечливістю ситуації, котра виражається у двох протилежних суспільних процесах. З одного боку, відбувається реформування освіти відповідно до міжнародного контексту цивілізаційного розвитку – просування нових підходів до навчання (реалізація концепції «Нова українська школа»), що спонукає до пошуку та творення нових форм, методів і засобів навчання. З іншого боку – перебування освіти в глибокому стані системної кризи, що проявляється передусім у фінансовій скруті, втраті престижу педагогічної професії, знеціненні знань у суспільстві. Це гальмує впровадження нововведень у царині освіти.

Вищим педагогічним закладам освіти належить важлива роль у реалізації функцій освіти для сталого розвитку на особистісному та соціальному рівнях. Методологічні зміни в закладах вищої педагогічної освіти полягатимуть у підготовці майбутніх педагогів, що здатні здійснювати управління сталим розвитком суспільства на рівні своєї професійної діяльності. Особлива роль у цьому процесі має належати вчителям біології як таким, що займаються екологічною освітою та є одними з найбільш обізнаних із проблематикою сталого розвитку.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бойко А. Освіта в інформаційному суспільстві: очікування і виклики. Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. 2015. № 63. С. 164–173.
2. Парашенко Л. Функції системи загальної середньої освіти в умовах соціально-економічних трансформацій в Україні. Державне управління: удосконалення та розвиток. № 12, 2011. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=375> (дата звернення: 18.04.2018).
3. Гавриленко І., Скідін О. Соціологія освіти: навч. посіб. Запоріжжя: Етта-Пресс, 1998. 394 с.
4. Луговий В. Управління освітою: навч. посібник для слухачів, аспірантів, докторантів спеціальності «Державне управління». Київ: Вид-во УАДУ, 1997. 302 с.
5. Никитин В. Идея образования или содержание образовательной политики. Киев: Оптима, 2004. 205 с.
6. Коловіцкова О., Луковенко Ю., Нікітін В., Слухай Н., Слухай С., Якушик В. Проблеми і перспективи розвитку середньої освіти в Україні. Київ: Видавничий дім А.С.С., 2004. 64 с.
7. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; за ред. В. Кременя. Київ: Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.
8. Хижняк Л. Державна освітня політика в умовах глобалізації: пошуки оптимальної моделі. Державне будівництво. № 1. 2007. Ч. 2. URL: <http://www.kbuara>.

kharkov.ua/e-book/db/2007-1-2/doc/1/02.pdf (дата звернення: 18.04.2018).

9. Скиба Ю. Формування управлінських компетенцій майбутніх екологів на засадах збалансованого розвитку: теорія та практика: монографія. Київ: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2013. 440 с.

10. Висоцька О. Випереджаюча освіта для сталого розвитку: методологія, методика, технології. Навчально-методичний посібник. Дніпропетровськ: Акцент ПП, 2012. 292 с.

11. Боголюбов В. Сталій розвиток суспільства: соціально-екологічні аспекти формування професійної компетентності магістрів-екологів: монографія. Херсон: Грін Д.С., 2013. 324 с.

12. Немець Л. Стійкий розвиток: соціально-географічні аспекти (на прикладі України): монографія. Харків: Факт, 2003. 383 с.

13. Коренева І. Екологічна та розвивальна освіта як історичні витoki освіти для сталого розвитку. Вісник

Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка: зб. наук. праць. Вип. 35. Глухів: ГНПУ ім. О. Довженка, 2017. С. 259–265.

14. Концепція екологічної освіти України / Інформаційний збірник Міністерства освіти і науки України. 2002. № 7. С. 3–23.

15. Білогур В. Формування концепції цілісної особистості: теоретико-методологічні виміри. Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. 2014. № 59. С. 192–203.

16. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII, прийнятий Верховною Радою України / ВР України. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 05.03.2018).

17. Мельник О., Коренева І., Загородня Л., Данильченко І. Досвід європейських країн у вирішенні питань екологічної безпеки: навчальний посібник. Суми: ВПП «Мрія», 2017. 400 с.

УДК 378.01

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ СТВОРЕННЯ СПРИЯТЛИВОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ДЛЯ ОПАНУВАННЯ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ СТУДЕНТАМИ ТЕХНІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Лазаренко Л.М., к. пед. н., доцент,
завідувач кафедри іноземних мов

Приазовський державний технічний університет

У статті розглянуто сутність та зміст сприятливого освітнього середовища для вивчення англійської мови у закладах вищої освіти, розкрито його специфіку в межах організації освітнього процесу на технічних факультетах. Сприятливе освітнє середовище визначено як сукупність умов, що впливають на цілеспрямовану взаємодію студента й викладача, які є суб'єктами навчального процесу, і забезпечують ефективне функціонування форм, методів та засобів формування іншомовної компетентності. Надано характеристику основних складників сприятливого освітнього середовища для вивчення англійської мови у закладах вищої технічної освіти, якими є: практична спрямованість та предметність навчання, його послідовний характер, високий рівень узагальненості теоретичного матеріалу, підвищення значущості самостійної роботи студентів, відстеження й корекція видів їхньої мовленнєвої діяльності.

Ключові слова: освітнє середовище, освітній процес, іншомовна компетентність, іншомовна комунікація.

В статье рассмотрены сущность и содержание благоприятной образовательной среды для изучения английского языка в заведениях высшего образования, раскрыто ее специфика в рамках организации образовательного процесса на технических факультетах. Благоприятная образовательная среда определена как совокупность условий, влияющих на целенаправленное взаимодействие студента и преподавателя, являющихся субъектами учебного процесса, и обеспечивающих эффективное функционирование форм, методов и средств формирования иноязычной компетентности. Дана характеристика основных составляющих благоприятной образовательной среды для изучения английского языка в заведениях высшего технического образования, которыми являются: практическая направленность и предметность обучения, последовательный его характер, высокий уровень обобщенности теоретического материала, повышение значимости самостоятельной работы студентов, отслеживание и коррекция видов их речевой деятельности.

Ключевые слова: образовательная среда, образовательный процесс, иноязычная компетентность, иноязычная коммуникация.